

FÄRDTJÄNST I BRÄNDÖ KOMMUN

INLEDNING AV ÄRENDET

Ålands Ombudsmannamyndighet (ÅOM) inkom den 11 juni 2021 med uppgifter till ÅMHH om att det åtminstone under sommaren 2021 kan vara svårt att verkställa färdtjänst i Brändö kommun enligt 8 § i handikappservicelagen¹ och enligt 23 § i socialvårdslagen². Anledningen till detta enligt ÅOM är att en aktör saknas i Brändö kommun som kan erbjuda färdtjänst. ÅOM pekade på att en situation kan uppstå där klienter har beviljats färdtjänst, men att besluten på grund av ovannämnda situation inte går att verkställa i praktiken.

Enligt uppgift till ÅMHH av äldreomsorgschef vid Brändö kommun den 28 juni 2021 har ansvaret för att bevilja färdtjänst från och med den 1 januari 2021 övergått från enskilda kommuner till Kommunernas socialtjänst (KST). I syfte att granska innehållet i de av ÅOM framförda uppgifterna startade ÅMHH den 29 juni 2021 ett tillsynsärende riktat mot KST.

UTREDNING OCH UTLÅTANDEN

ÅMHH skickade den 29 juni 2021 en begäran om redogörelse av KST huruvida problem har förekommit att verkställa färdtjänst i Brändö kommun under perioden juni-juli månad 2021, hur många personer som problemet har berört och vad KST har gjort för att lösa konstaterade färdtjänstproblem. KST ombads även mera specifikt redogöra för ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan KST och kommunerna gällande färdtjänst.

KST inkom den 20 augusti 2021 med redogörelse till ÅMHH. KST konstaterar i redogörelsen att service som stöder rörligheten som beviljas med stöd av socialvårdslagen och färdtjänst som beviljas med stöd av handikappservicelagen i sin helhet hör till KST:s ansvar och uppgifter. KST stöder sitt resonemang på landskapslag (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst och hänvisar i övrigt till anvisning utfärdad av Ålands landskapsregering: *Klarläggande av gränsdragningar KST – primärkommun utgående från gällande och kommande (1.1.2021) lagstiftning (ÅLR 2016/8808)*.

---

¹ Lag om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987) är antagen på Åland genom landskapslag (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp.

² Landskapslag (2020:12) om socialvård.

Ur KST:s redogörelse framgår att Brändö kommun saknade taxiföretagare som kunde erbjuda färdtjänst och service som stöder rörligheten från och med 9 juni 2021, men att en ny taxiföretagare den 16 juli 2021 inledde sin verksamhet. KST konstaterar att färdtjänst och service som stöder rörligheten i medeltal ger underlag för 6 - 7 resor per dag i Brändö kommun, men att utnyttjandegraden för beviljad färdtjänst har varierat beroende på klienters transportbehov. KST konstaterar att enligt den tidigare taxiaktören i Brändö kommun gjordes inga färdtjänstbeställningar under perioden 1 maj – 8 juni 2021.

KST konstaterar vidare att organisering av färdtjänst och service som stöder rörligheten är utmanande i skärgården, med begränsat kundunderlag och en splittrad geografi och höga kostnader för införskaffande av teknik (taximätare, kortläsare osv). KST anser därför att initiativ krävs från andra myndigheter för att skapa ekonomiskt hållbara helhetslösningar som kan inkludera skolskjutsar, mattransporter inom äldreomsorgen och transporter för olika gruppers fritidsbehov. KST säger sig ha lyft fram denna problematik till Ålands landskapsregering under våren 2021 och därigenom ha agerat utifrån kraven på strukturellt socialt arbete enligt 7 § i socialvårdslagen.

BESLUT OCH MOTIVERINGAR

Beslut

Ärendet föranleder inga åtgärder från ÅMHHM.

Motiveringar

Enligt 8 § 2 mom. i handikappservicelagen ska kommunen ordna skälig färdtjänst jämte följeslagarservice för en gravt handikappad som på grund av sitt handikapp eller sin sjukdom nödvändigt behöver sådan service för att klara de funktioner som hör till normal livsföring.

Enligt detaljmotiveringen i förarbetet till handikappservicelagen hör färdtjänst jämte följeslagarservice till sådan service som kommunerna är skyldiga att ordna för gravt handikappade personer som har rätt till detta oberoende av om tillräckliga anslag är reserverade för ändamålet eller inte. (RP 166/2008 rd. S. 7).

Omfattningen av färdtjänst och därtillhörande ledsagarservice ska enligt 6 § i handikappserviceförordningen ³ ordnas för gravt handikappade personer så att de förutom de resor som är nödvändiga med tanke på arbete och studier även kan företa minst aderton sådana månatliga enkelresor som hör till det dagliga

---

³ Förordning om service och stöd på grund av handikapp (FFS 759/1987) är antagen på Åland genom landskapsförordning (2010:51 om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om service och stöd på grund av handikapp.

livet. Enligt 4 § i samma förordning kan kommunen själv ordna transporter eller ersätta en gravt handikappad person för skäliga kostnader för transport med taxi, invalidtaxi eller motsvarande fordon.

Rätten till färdtjänst kan även härledas utifrån 23 § i socialvårdslagen. Enligt detta lagrum ska service som stöder rörligheten ordnas för personer som inte klarar av att självständigt använda allmänna trafikmedel. Stöd för rörligheten kan ordnas på olika sätt, t.ex. genom att bevilja ersättning för skäliga kostnader för färdtjänstbil.

Enligt förarbetet till socialvårdslagen (LF nr 21/2018-2019 s. 36-37) ska service som stöder rörligheten ordnas främst för äldre med nedsatt funktionsförmåga p.g.a. ålder och som inte har rätt till transporttjänster för gravt handikappade enligt handikappservicelagen.

Enligt 7 § i socialvårdslagen ska genom strukturellt socialt arbete information om social välfärd och sociala problem förmedlas och sakkunskapen inom socialvården utnyttjas för att främja välfärd och hälsa. Strukturellt socialt arbete omfattar införlivande av sakkunskapen inom socialvården i de andra kommunala sektorernas planering samt samarbete med landskapsmyndigheter med ansvar för utbildning, hälsovård och sysselsättning, privata serviceproducenter och organisationer genom utveckling av det lokala sociala arbetet samt det övriga utbudet av service och stöd.

Enligt 2 § i landskapslag (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst är syftet med en samordnad socialtjänst att främja en likvärdig service. Enligt 4 § i samma lag ska de socialvårdstjänster som den kommunala myndigheten som avses i 3 § tillhandhåller ordnas på lika villkor. Myndigheten ska säkerställa att de socialvårdstjänster som var och en har rätt till finns att tillgå för samtliga invånare i socialvårdsområdet, inom de gränser som står till socialvårdens förfogande vid respektive tidpunkt.

ÅMHM bedömer att kärnan i ärendet handlar om klienters rätt till färdtjänster och kraven på den kommunala myndigheten vid ordnande av färdtjänst. Därtill ingår frågeställningar om andra målgruppers behov samtidigt kan beaktas.

Färdtjänst kan ordnas såväl med stöd i handikappservicelagen som socialvårdslagen. I båda fallen är tanken att färdtjänster ska ordnas för utträttande av individuella vardagliga behov. En gravt handikappad persons rätt till färdtjänst har ett särskilt starkt skydd i handikappservicelagen. Färdtjänstens omfattning är närmare beskriven i handikappserviceförordningen. Ifall en person har behov av färdtjänst, men inte uppfyller kraven för att få detta genom handikappservicelagen, kan detta ordnas inom ramen för socialvårdslagen.

ÅMHM konstaterar att såväl Brändö kommun som KST uppger att ansvar och uppgifter gällande färdtjänst som beviljas med stöd av handikappservicelagen eller genom socialvårdslagen i sin helhet hör till KST. Denna uppfattning motiveras med hänvisning till lagstiftning och anvisning utfärdad av landskapsregeringen. ÅMHM bedömer att ifrågavarande ansvar är ett helhetsansvar, vilket betyder att KST har ansvar för att beslut om beviljande av färdtjänst även kan verkställas i praktiken. I sista hand måste därför KST ordna den berörda verksamheten i egen regi om andra lösningar inte är möjliga.

KST hänvisar i ärendet till strukturellt socialt arbete som argument för att frågan om färdtjänst behöver ses ur ett bredare perspektiv där myndighetssamarbete krävs för att skapa transportlösningar som tillfredsställer olika målgruppers behov. ÅMHM bedömer att en dialog mellan olika myndigheter kring utmaningar att ordna färdtjänst i skärgården säkert kan vara bra i syfte att försöka utveckla serviceutbudet inom socialvården, förebygga sociala problem och främja välfärd och hälsa. Utfallet av denna dialog minskar dock inte KST:s ansvar att tillhandahålla färdtjänster på lika villkor utgående från individuella vardagsbehov och oberoende av boningsort på Åland. De klienter som har rätt till färdtjänst ska därför beviljas detta oberoende av eventuella transportmässiga helhetslösningar.

KST uppger i sin redogörelse i ärendet att Brändö kommun har en taxiföretagare från och med den 16 juli och att de konstaterade problemen att verkställa beviljad färdtjänst därmed är lösta. Detta har sedermera bekräftats per epost till ÅMHM av äldreomsorgschef vid Brändö kommun den 30 augusti 2021. Ärendet föranleder därför inga ytterligare åtgärder från ÅMHM:s sida.

Besvär

I enlighet med 6 § 1 mom. förvaltningsprocesslagen (FFS 586/1996) kan inte ändring i detta beslut sökas genom besvär.

Beslutet justeras omedelbart.

För Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Susanne Perander
Myndighetschef
Beslutande

Mikael Granholm
Social- och hälsovårdsinspektör
Föredragande

För kännedom:

Brändö kommun
Kommunkansliet
Kommundirektör
AX-22940 Åva